

Про шерентінг, цифрові сліди дітей в Інтернеті та здоровий глузд

(проф. Катерина Крутій)

Сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передавання культурних цінностей від покоління до покоління. Упродовж усього життєвого шляху особистості сім'я є тим найближчим мікросоціальним оточенням, яке опосередковує і визначає своєрідність культурного досвіду дитини.

Самі тісна взаємодія з батьками дитини є необхідною умовою соціалізації дитини в закладі дошкільної освіти.

Сучасні технології дозволяють спілкуватись з батьками on-line. Проте часто-густо вихователі іноді за незнанням, іноді на прохання батьків переходять межу, за якою конфлікт є неминучим. Маю на увазі розміщення в соціальних мережах, у додатках – месенджерах Viber ([vaɪbə], «Вайбер»), WhatsApp (Ватсап) тощо світлин дітей без письмового погодження з батьками.

Що таке шерентінг?

Шерентінг - термін, утворений від англійських слів parenting (виховувати) і to share (ділитися, розміщувати в Інтернеті), описує явище, коли батьки викладають у соціальні мережі фотографії своїх дітей і публічно розповідають про ситуації з їхнього життя.

Компанія Інтернет-безпеки AVG провела опитування серед матерів в Північній Америці (США і Канаді), ЄС5 (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія та Іспанія), Австралії / Нової Зеландії і Японії і з'ясувала, що 81 відсоток дітей у віці до двох років мають певний цифровий профіль або слід, з їх зображеннями, розміщеними он-лайн. У США 92 відсотки дітей присутні в Інтернеті на той час, коли їм два роки, в порівнянні з 73 відсотками дітей в ЄС5.

Все це потягнеться у їх доросле життя. Батьки виступають як господарі особистої інформації дітей, так і як оповідачі їх же історій», — йдеться в докладі Університету Флориди.

(Джерело: <https://www.businesswire.com/news/home/20101006006722/en/Digital-Birth-Online-World>).

Згідно з дослідженням, середнє цифрове народження дітей відбувається приблизно через шість місяців, при цьому третина (33%) фотографій та інформації дітей розміщуються в Інтернеті впродовж декількох тижнів після народження. У Великобританії 37 відсотків новонароджених мають онлайн-життя з народження, тоді як в Австралії та Новій Зеландії цей показник становить 41 відсоток.

Майже чверть (23%) дітей починають своє цифрову життя, коли батьки завантажують свої сканограми пренатальної сонограми в Інтернет. Цей показник вищий в США, де 34 відсотки опублікували сонограми в Інтернеті, а в Канаді цей показник ще вище - 37 відсотків. Усе менше батьків діляться сонограмами своїх дітей у Франції (13%), Італії (14%) і Німеччині (15%). Точно так же тільки 14 відсотків батьків діляться цим он-лайн в Японії.

7 % дітей і немовлят мають адресу електронної пошти, створеної для них їхніми батьками, і 5 % мають профіль у соціальній мережі.

На запитання, що мотивує батьків розміщувати зображення своїх дітей в Інтернеті, більше 70 відсотків всіх опитаних матерів відповіли, що повинні ділитися ними з друзями та родиною (усього взяло участь в опитуванні 2200 осіб).

За словами генерального директора AVG Дж.Р. Сміта, «шокує той факт, що 30-річний юнак має он-лайнний слід, що розтягнувся максимум на 10-15 років, в той час як переважна більшість дітей сьогодні будуть присутні в Інтернеті, коли їм виповниться два роки - присутність, яке триватиме впродовж усього життя.

«Наше дослідження показує, що зростає тенденція до цифрового народження дитини, яке збігається і в багатьох випадках передре дату його реального народження. Чверть дітей розміщують фотографії сонограм в Інтернеті ще до того, як вони фізично увійшли в світ.

У той же час ми закликаємо батьків подумати про дві речі:

«По-перше, ви створюєте цифрову історію для людини, яка буде слідувати за нею до кінця свого життя. Який вид сліду ви дійсно хочете почати для своєї дитини, і що вони подумують про інформацію, яку ви завантажили в майбутньому?

«По-друге, це посилює необхідність того, щоб батьки знали про налаштування конфіденційності, які вони встановили у своїй соціальній мережі та інших профілях. В іншому випадку обмін фотографіями і конкретною інформацією дитини може бути переданий не тільки друзям і родині, а й усьому онлайн-світу».

(Джерело: <https://www.businesswire.com/news/home/20101006006722/en/Digital-Birth-Online-World>).

Щодо поширення шерентінгу в Україні

За загальним правилом, викладеним у статті 307 Цивільного кодексу України, фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою. Згода особи на знімання припускається, якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці або в іншому громадському місці й фізична особа не заперечує проти цього.

Проте *в ситуації з дітьми виникають додаткові обставини*. Права фізичної особи на захист свого зображення і заборону його використання без дозволу (ст. 307, 308 Цивільного кодексу України) є цивільними правами, і для їх реалізації фізична особа повинна мати цивільну дієздатність. Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання. Відповідно до статей 31, 32 Цивільного кодексу України, фізична особа до 18 років має часткову або неповну цивільну дієздатність.

Тобто навіть якщо дитина або підліток дають вам згоду на фотозйомку, а також на майбутнє використання свого зображення в інформаційному матеріалі, рекламному ролик, агітаційному плакаті тощо, така дія є нікчемним правочином. Перекладаючи з юридичної мови на людську, дитина не може вам дати дозвіл на використання свого зображення, бо не має права розпоряджатися ним. За дитину це роблять її законні представники – тобто батьки, які, відповідно до статті 242 Цивільного кодексу України, є законними представниками своїх малолітніх та неповнолітніх дітей. йдеться про батьків у множині, тобто про обох батьків. Навіть якщо вони розлучені, але не позбавлені батьківських прав, відсутність згоди одного

з них може призвести до визнання правочину недійсним і вимоги компенсації заподіяної шкоди з боку іншого. Отримання згоди батьків не обов'язково має бути письмовим, воно може бути усним, проте в разі виникнення непорозумінь у майбутньому, зокрема подання судового позову, наявність усної згоди треба буде довести в суді. Тому найбільш безпечним з правового погляду буде саме письмовий дозвіл, у якому зазначається кому саме надається цей дозвіл, на що саме надається (яке зображення і де буде використано) ім'я дитини і її батьків, підписи батьків і дата надання згоди. Іншим варіантом є унеможливлення ідентифікації дитини за допомогою технічних засобів («блюрування» тощо).

(Джерело: <https://imi.org.ua/articles/fotohrafii-ditey-publikuvaty-chy-ni-i62>)

Отже, варіантів розміщення світлин дітей, які відвідують дитячий садочок, декілька. Є сенс прислухатись до порад юристів і не піддаватися спокусі за будь-якою нагодою догодити батькам.

Пропоную один із варіантів розміщення на стенді фото дітей, не використовуючи соціальні мережі.